

КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ – РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

Оксана Фрайт

СВЯТО ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО В ДРОГОБИЧІ

У Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. Франка відбулася урочиста академія з нагоди 125-річчя від дня народження видатного українського композитора, п'яніста, педагога, музикознавця, громадського діяча Василя Барвінського (1888–1963).

Його ім'я повернулося із забуття наприкінці 1980-х років, коли завдяки поступовим демократичним перетворенням українці почали підіймати нахилені тоталітарною системою голови й пригадувати своїх співвітчизників, незаслужено й насильно вилучених з національного мистецько-культурного та науково-освітнього простору. За спогадами очевидців, представники відповідних служб зривали у Львові афіші до концерту на честь 100-річчя В. Барвінського. Але в цей час у видавництві «Музична Україна» вже виходив у світ збірник його фортеп'яних творів (1988), а через два роки з'явилася монографія професора Стефанії Павлишин про нього у серії «Творчі портрети українських композиторів».

У період між двома світовими війнами В. Барвінський був однією із чільних постатей музичного життя Львова. Як і більшість його соратників (С. Людкевич, А. Рудницький, В. Витвицький, Н. Нижанківський, З. Лисько, М. Колесса та ін.), відзначався різнобічною діяльністю і широтою творчих зацікавлень. І всюди — чи то на посаді директора консерваторії чи диригента «Львівського Бояна», організатора й голови СУПрому, чи то як концертуючого п'яніста й учасника камерного ансамблю та професора фортеп'янного класу, чи то як композитора, музиколога й рецензента численних мистецьких акцій, — невтомно віддавав себе служінню рідній українській культурі. Це, очевидно, й стало причиною сфабрикованої червоними політруками справи, за яку відбув десятирічну Голгофу разом з дружиною у сибірських таборах. Як писав Василь Витвицький, «руки, яких призначенням було записувати думки й переживання визначного творця-композитора, ті руки заставлено протягом багатьох років вирубувати мордовські ліси».

На окремих епізодах перебування композитора на засланні наголосив завідувач кафедри музикознавства та фортеп'яно ДДПУ Людомир Філоненко. Саме йому вдалося віднайти в ЦДАМЛМ особову справу В. Барвінського, строго засекречену в радянський час. Нагадав також про активну участь у його поверненні та реабілітації композитора й музично-громадського діяча А. Кос-Анатольського, тодішнього депутата Верховної Ради СРСР, який провадив з засудженим активне листування. 2006 року Л. Філоненко вперше опублікував три фортеп'янні прелюдії В. Барвінського, дві з яких виконала магістрантка Галина Баб'як.

Професор Люба Кияновська ЛНМА у своєму слові про композитора відзначила особливості його великого обдарування та ґрунтовний професіоналізм. Завдяки цьому В. Барвінський отримав пропозицію залишитися у Празі, проте він відхилив її, бо відчував обов'язок працювати для України. Велика завантаженість часто гальмувала творчу активність і, наприклад, написання фортеп'янного концерту розтягнулося на двадцять років. Розглянула його композиторські здобутки у синхронному ракурсі різноманітних модерністичних напрямків та у порівнянні з досягненнями тогочасних західноєвропейських композиторів.

Про трагедію творця, на очах якого спалювали його власні нотні рукописи, говорив проректор з навчальної роботи ДДПУ професор Юрій Кишакевич. На його думку, такі особистості як В. Барвінський заслуговують на нашу пам'ять і велику пошану. Тому університет всіляко сприяє у підготовці до друку й виданні його творів матеріалів, якими й стали "Варіації-мініатюри на тему української народної пісні", презентовані на урочистій академії редактором-упорядником доцентом Олександром Німилович. Цей твір, наскрізь пройнятий національним духом, виконала магістрантка Катерина Тимик.

Олександра Німилович представила перше видання Фортеп'янного концерту Барвінського й подякувала всім причетним до цього ошатного видання. А ними є, передусім, Роман Савицький-молодший, котрий передав копію твору з Америки. Відомо, що син учня В. Барвінського, п'яніста й педагога Романа Савицького-старшого, багато в чому спричинився до повернення й віднайдення спадщини композитора, у тому й фортеп'янного концерту, що вважався втраченим. Це також редактори-упорядники відома українська п'яніста і виконавиця творів Барвінського, зокрема, першою поновила виконання цього концерту (після його прем'єри 1938 р.) Марія Крушельницька, Тетяна Воробкевич, вступні статті написали Роман Савицький-молодший, Стефанія Павлишин, Наталія Кашкадамова, Віктор Камінський.

Директор Дрогобицького музичного училища композитор Микола Ластовецький і голова Дрогобицької організації спілки композиторів України Володимир Грабовський розповіли про історію надання музичному училищу імені Василя Барвінського, про створення в ньому музею композитора, започаткування конкурсу юних п'яністів імені В. Барвінського та про заснування й функціонування Науково-культурологічного товариства шанувальників композитора. В. Грабовський, зокрема, став ініціатором і упорядником серії видань, куди увійшли різноманітні матеріали про композитора: наукові статті, спогади, епістолярна спадщина та праці самого Барвінського-музикознавця тощо.

Кілька штрихів про зв'язки композитора з хоровою культурою додала професор Ірина Бермес — контакти з О. Кошицем, завдяки чому одна із народних пісень, опрацьована В. Барвінським для хору, стала перлиною репертуару Республіканської капели у її світовому турне; це також маловідомий факт організації Барвінським хору політв'язнів на засланні та виступи з ним як диригента; це й близьке знайомство з митрополитом Андреем Шептицьким, якому композитор присвятив «Урочисту кантату» та цикл «Пісень з Богогласника».

Під час академії прозвучала також «Пісня» з циклу «Пісня. Серенада. Імпровізація» у виконанні магістрантки Юлії Олач. П'єса, як відомо, навіяна народною піснею «Ой горе тій чайці». А кульмінацією програми став Концерт фа-мінор для фортеп'яно з оркестром, який з великим натхненням виконали магістр Роман Хрипун і доцент Олександра Німилевич. Музика концерту якнайкраще виражає квінтесенцію світосприйняття її творця – світла, елегійна, добра, наповнена любов'ю до світу. Саме таким людяним і добрим, не зважаючи на тяжкі випробування, залишався Василь Барвінський до кінця своїх днів. Його не зламали ні роки, проведені у неволі, ні прояви остракізму після повернення до Львова.

На завершення урочистої академії декан музично-педагогічного факультету професор Степан Дацюк підсумував значення творчості митця для української культури, підкреслив внесок дрогобичан до вивчення його спадщини та подякував організаторам і учасникам академії.

